

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

SP7MP_MTO2 Metodologie 2

Projekt

Práce k ukončení předmětu Metodologie 2

Vypracovala:

Beata Tobolová (učo:397012)

Speciální pedagogika – 1. ročník navazující magisterský

forma studia: prezenční

akademický rok: 2011/2012

Výzkumné téma:

Vzdělávání dětí s těžkým zrakovým postižením v tyfloakustické laboratoři

Výzkumný problém:

Vliv vzdělávání v tyfloakustické laboratoři na rozvoj prostorové orientace u dětí s těžkým postižením zraku.

Výzkumná otázka:

Jakým způsobem ovlivňuje vzdělávání těžce zrakově postižených dětí v tyfloakustické laboratoři rozvoj jejich prostorové orientace v městském prostředí?

Úvod:

Výzkum se zabývá využitím tyfloakustické laboratoře pro zlepšení prostorové orientace dětí s těžkým zrakovým postižením, a především jejich orientace ve městě. Ve výzkumu se zaměříme na děti staršího školního věku s těžkým zrakovým a jejich osobní zkušenosti s tyfloakustickou laboratoří.

Toto téma je zajímavé především proto, že tyfloakustická laboratoř není v České republice moc známá, jelikož v Evropě je jich zatím jenom pár a nejbližší je v Polsku, kde by výzkum probíhal. Tento výzkum by měl přiblížit to, jak tyfloakustická laboratoř pracuje a jak může pomoci dětem s těžkým zrakovým postižením lépe se orientovat v rušném městském provozu.

Cíle výzkumu:

Cílem výzkumu je zjistit, jaký vliv má využívání tyfloakustické laboratoře na následný rozvoj prostorové orientace ve městě dětí s těžkým zrakovým postižením. Zjistit taky, jak může přispět lepší rozpoznávání zvuků dopravních prostředků, městského ruchu k zvýšení bezpečnosti pohybu dětí ve městě.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaký vliv má využívání tyfloakustické laboratoře na rozvoj prostorové orientace dětí s těžkým zrakovým postižením?

Podotázky:

Jak ovlivnila výuka v tyfloakustické laboratoři rozpoznávání zvuků dopravních prostředků?

Jak usnadnila výuka v tyfloakustické laboratoři orientaci ve městě?

Volba výzkumné strategie:

Pro svou práci jsem si vybrala kvalitativní výzkum. Myslím si, že tento typ výzkumu je vhodnější pro toto téma, než výzkum kvantitativní. A taky se domnívám, že bych nezískala dostatečně velký vzorek pro kvantitativní výzkum. Taky je tento způsob práce pro mě příjemnější, jelikož se můžu pracovat přímo s lidmi a ne jen rozesílat dotazníky.

Volba metody sběru dat:

Jako metodu sběru dat jsem si rozhovor i dotazník. Můj předpokládaný počet výzkumných jednotek je kolem 20 dětí s daným postižením. Výzkum by probíhal formou rozhovorů, během kterých bych si vyplňovala již předem připravené dotazníky.

Ve výzkumu budu vycházet z poznatků a zkušeností pedagogů a odborníků, kteří s tyfloakustickou laboratoři mají již nějakou zkušenost a můžou říct, na jaké oblasti se výuka v laboratoři zaměřuje a taky ze zahraničních výzkumu.

Vybrané jednotky kontaktují pomocí zařízení a školy při kterém je tyfloakustická laboratoř vytvořená. Budu se zaměřovat na určitou věkovou skupinu a měly by to být děti s těžkým zrakovým postižením.

S dětmi se budu hovořit samostatně (za svolením rodičů) nebo za přítomnosti rodiče, nebo učitele. Poté budu již bez dotazníku hovořit i s rodiči a učiteli, abych znala i jejich názor na vliv hodin v tyfloakustické laboratoři, co se týče následného zlepšení prostorové orientace.

Ukázka dotazníku:

Např:

1. Jak dlouho navštěvuješ tyfloakustickou laboratoř?
2. Kolikrát týdně ji navštěvuješ?
3. V čem ti nejvíc pomáhá? (např. rozpoznávání dopravních prostředků, jistější orientace, rozpoznávání zvuků v přírodě...)
4. Po kolika lekcích si začal pozorovat pozitivní změny v orientaci ve městě?
5. O jaké zvuky bys chtěl rozšířit zvukovou knihovnu v laboratoři?
6. ...

Možné praktické i etické problémy při výzkumu:

Myslím si že během rozhovoru s dětmi by neměl být problém s většími etickými problémy. Jelikož by se výzkum zabýval nácvikem prostorové orientace, tak bychom neměli narazit na žádné problematické téma. Problém by mohl například nastat u dětí později osleplých nebo u dětí, které přicházejí o zrak postupně. Pro ně je často velmi těžké mluvit o svém postižení. Další problém, který mě napadá je nechuť spolupráce ze strany rodičů, kdy by byl pak problém se získáním dostatečného počtu respondentů.

Rozhovor s rodiči nevidomého dítěte

Pro tuto část, jsem si vybrala rozhovor s rodiči nevidomého dítěte, abych zjistila, jestli slyšeli o tyfloakustické laboratoři, jestli ji případně už někdy navštívili a jestli by uvítali toto zařízení i v České republice.

Rozhovor probíhal spíše formou povídání, neměla jsem předem připravené otázky ani strukturu rozhovoru.

Rodiče už o tyfloakustické laboratoři slyšeli a dokonce ji i navštívili – nejbližší a nám nejlépe dostupnou laboratoř v polském Owińsku. Jelikož bydlí v příhraniční oblasti na hranici s Polskem a i oni mají polskou národnost, není tam problém s jazykovou bariérou.

Tyfloakustickou laboratoř navštívili v roce 2010, hned po jejím otevření, kdy se konaly dny otevřených dveří. Chtěli hlavně vidět, jak celý tento koncept funguje a byli i zvědaví, co na to řekne jejich tehdy dvanáctiletá nevidomá dcera. Ta si tam vyzkoušela zkrácenou hodinu orientace ve městě a v MHD. Dojmy byly velmi pozitivní. Zvuková knihovna v laboratoři obsahuje nepřeberné množství různých nahrávek i jejich kombinace a neustále se rozšiřuje.

Rodiče i dcera by velmi uvítali stejný projekt i v České republice. Říkali, že by to velmi pomohlo všem dětem s těžkým zrakovým postižením v jejich dlouholeté výuce prostorové orientace a výuku by i pravděpodobně urychlilo.

Námět k modifikaci výzkumného návrhu na základě rozhovoru s rodiči

S odstupem času si uvědomuji, že toto téma je sice zajímavé, jak pro mě tak pro rodiče dětí se zrakovým postižením, ale pravděpodobně by bylo těžce realizovatelné. Možná by bylo lepší pojmut výzkum jako srovnání dvou různých způsobů nácviku prostorové orientace a poté je srovnat, jinak by vylo velmi těžké posoudit přínos tyfloakustické laboratoře bez možnosti srovnání.

Literatura:

DĄBROWSKI, A. *Orientacja i poruszanie się niewidomych w przestrzeni*. Warszawa. Polski Związek Niewidomych, 1964.

JESENSKÝ, J. *Prolegomena systému tyflorehabilitace a metodiky tyflorehabilitačních výcviků*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-49-5.

JESENSKÝ, J. *Rehabilitace zrakově postižených v Evropě*. Praha: FZP-FENES, 1990. ISBN 80-85098-08-3.

HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, Z.: *Oftalmopedie*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-159-1.

HAMERNÍKOVÁ, J. *Stručný přehled učiva pro praktickou část výcviku asistentů prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených*. Praha: Společnost nevidomých a slabozrakých v České Republice, 1995

KEBLOVÁ, A. *Sluchové vnímání u zrakově postižených*. Praha: Septima, 1999. ISBN 80-7216-086-X.

KUCZYŃSKA-KWAPISZ J. *Rehabilitacja osób niewidomych i słabowidzących. Przewodnik metodyczny*. Warszawa : Interart, 1996. - 160 s. ISBN 978-83-60594-09-4

MORAVCOVÁ, D.: *Zraková terapie slabozrakých a pacientů s nízkým vizem*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-476-4.

VÁGNEROVÁ, M.: *Oftalmopsychologie dětského věku*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-053-X

WIENER, P.: *Prostorová orientace zrakově postižených*. Praha: MŠMT ČR, 1998.

Jak sama píšete na konci, nevybrala jste si pro dané téma nejvhodnější způsob zkoumání – posoudit vliv laboratoře můžete jedině tak, že změříte výkon z hlediska prostorové orientace u klientů laboratoře před tím, než tam začnou docházet a po několika návštěvách. Ani tak se ale nezbavíte možnosti vlivu dalších proměnných na rozvoj orientace (například samotné docházení do laboratoře je může v orientaci procvičit lépe než aktivity v laboratoři). V žádném případě nemůžete zkoumat vliv laboratoře tak, že se na něj zeptáte samotných respondentů!!! Téma jste mohla alespoň přejmenovat, aby odpovídalo více tomu, co budete dělat – v podstatě budete zkoumat názory uživatelů a pracovníků laboratoře na její efekt. Pozor na psaní textu, občas vám z věty vypadlo slovo.